

Crohns sygdom

Definition og karakteristik: Crohns sygdom, også kaldes Morbus Crohn, er en kronisk inflammatorisk tarmlidelse med symptomer afbrudt af symptomfri perioder. Sygdommen er typisk lokaliseret i overgangen mellem tyndtarm og tyktarm, men den kan findes overalt i tarmen fra mundhulen til endetarmsåbningen. Betændelsestilstanden kan typisk give mavesmerter og diarré og medføre, at der udvikles bylder, fistler og forsnævninger af tarmen.

Forekomst: Forekomsten af Crohns sygdom er 6-doblet i Danmark inden for de seneste 40 år, og tilgangen er ca. 11/100.000 om året, forekomsten i befolkningen er ca. 150/100.000. Kvinder er oftere ramt end mænd (1,3-1,5:1). Debutalderen er hyppigst 15-30 år, men sygdommen kan indtræde i alle aldre.

Årsager og symptomer: Årsagen til sygdommen er ukendt, men man mener, at den opstår som et resultat af et samspil mellem genetiske og miljømæssige faktorer og mikroflora i tarmen. Sygdommen optræder familiært hos 5-15%, og hos slægtninge i første led til patienter med Crohns sygdom er forekomsten 5-10 gange højere end hos den øvrige befolkning. Miljømæssige faktorer, der er associeret med en øget forekomst af Crohns sygdom, omfatter rygning, antibiotikaforbrug i barndommen, acetylsalicylsyre, NSAID (Non-steroidale antiinflammatoriske midler som bl.a. ibuprofen) og kost (lavt fiberindtag og øget mættet fedt). På grund af variation i lokalisation og betændelsesgrad kan Crohns sygdom til at begynde med vise sig på forskellig måde, men almindelige symptomer er, oftest kolikagtige, smerter i maven, diarré og fistler samt bylder og rifter ved endetarmen. Andre symptomer kan være oppustethed, kvalme, opkastninger og vægttab. Hos børn er væksthæmning og sen pubertet almindeligt.

20-30% af Crohn-patienter har symptomer udenfor tarmen, navnlig i sygdommens aktive faser. Det drejer sig bl.a. om led-, hud- og øjesymptomer. Karakteristisk for symptomerne er, at de følger sygdommens aktivitetsgrad og forsvinder, når sygdommen er bragt i ro vha. medicin, eller når det syge tarmstykke fjernes ved operation.

Forløb og prognose. 10-15% af patienterne har fra starten et akut eller svært forløb, og de fleste af disse patienter bliver opereret. Andre 10% af patienterne oplever én eller to sygdomsperioder, men er derefter symptomfrie i en lang årrække. De øvrige 70-80% vil opleve vekslende perioder med og uden symptomer på sygdommen, som for en del fører til operation.

Overlevelsen for Crohn-patienter er på langt sigt (15-20 år) lidt ringere end for den øvrige befolkning. Patienternes arbejdsevne er for langt de fleste intakt, men 15-20% bliver uarbejdsdygtige efter en årrække.

Behandling: Crohns sygdom kan i princippet ikke helbredes. Behandlingen sigter mod at bringe sygdommen i ro (inducere remission), fastholde remission, forhindre at sygdommen udvikler sig og begrænse tarmskader. Vellykket behandling med heling af tarmen mindsker risikoen for tilbagefald, operation og tarmskade. Tilpasning af behandlingen er vigtig, hvis de fastlagte behandlingsmål ikke opnås.

Behandlingen er som udgangspunkt medicinsk og valg af lægemiddel og administrationsmåde sker på baggrund af sygdomsudbredelse og -aktivitet, hvorvidt der er komplikationer (bylder og fistler), eller man kan forudsige et alvorligt, vedvarende sygdomsforløb (fx ved tidlig debut eller fistulerende sygdom).

Kirurgisk behandling kan være nødvendig ved komplikationer som forsnævninger, fistler og bylder og manglende effekt af medicinsk behandling.